

ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ N 1-2/24-NH/BAO

ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ԴՐԱՄԱՇՆՈՐՀԻ ՁԵՎՈՎ ՏՐԱՄԱԴՐՎՈՂ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ք. Երևան

29 հունվարի 2024թ.

Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիան (այսուհետ՝ Ակադեմիա), ի դեմս նախագահ Աշոտ Սերոբի Սաղյանի, որը գործում է Ակադեմիայի կանոնադրության հիման վրա, մի կողմից, և ՀՀ ԳԱԱ «Վ. Համբարձումյանի անվ. Բյուրականի աստղադիտարան» ՊՈԱԿը (այսուհետ՝ Կազմակերպություն), ի դեմս տնօրեն Արեգ Մարտինի Միքայելյանի, որը գործում է Կազմակերպության կանոնադրության հիման վրա, մյուս կողմից (այսուհետ՝ միասին՝ Կողմեր), հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2001 թվականի նոյեմբերի 17-ի N 1121 որոշումը (այսուհետ՝ Որոշում), «ՀՀ ԳԱԱ «Վ. Համբարձումյանի անվան Բյուրականի աստղադիտարան» ՊՈԱԿ-ի պահպանում» ծրագրի (այսուհետ՝ Ծրագիր) իրականացման նպատակով կնքեցին սույն պայմանագիրը (այսուհետ՝ Պայմանագիր)՝ հետևյալի մասին.

1. Պայմանագրի առարկան

1.1 Պայմանագրով Ակադեմիան պարտավորվում է ծրագրի իրականացման նպատակով Կազմակերպությանը հատկացնել Հայաստանի Հանրապետության 2024 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 280 911 560 ՀՀ դրամ գումար, իսկ Կազմակերպությունը պարտավորվում է Ծրագիրն իրականացնել Որոշմամբ և Պայմանագրով սահմանված կարգով:

1.2 Պայմանագրի գնի մասին համաձայնության արձանագրությունը, ակնկալվող գիտական արդյունքները՝ դրանց որակական և քանակական ցուցանիշները, նախահաշիվը, կատարողների մասին տեղեկությունները, Ծրագրի առաջադրանքը և օրացուցային պլանը ներկայացված են Պայմանագրի հավելվածներում:

2. Կողմերի իրավունքները և պարտավորությունները

2.1 Ակադեմիան իրավունք ունի՝

2.1.1 Կազմակերպությունից պահանջելու կատարել Պայմանագրի 2.4 կետով նախատեսված պարտավորությունները,

2.1.2 ցանկացած ժամանակ ստուգելու Կազմակերպության կողմից իրականացվող Միջոցառումների ընթացքը և որակը՝ առանց միջամտելու վերջինիս գործունեությանը,

2.1.3 չընդունելու իրականացված Միջոցառումները՝ իր հայեցողությամբ սահմանելով թերությունների անհատույց վերացման ողջամիտ ժամկետ,

2.1.4 առանց իրականացված Միջոցառումների արդյունքների դիմաց գումար տրամադրելու՝ միակողմանի լուծելու Պայմանագիրը և պահանջելու հատուցել պատճառված վնասները, եթե՝

2.1.4.1 Կազմակերպությունը ժամանակին չի սկսում Ծրագրի իրականացումը, կամ Ծրագրի իրականացման ժամանակ ակնհայտ է դառնում, որ այն պատշաճ չի իրականացվելու,

2.1.4.2 Կազմակերպությունը երկու և ավելի անգամ խախտել է Ծրագրով նախատեսված Միջոցառումների իրականացման ժամկետները (նախատեսված լինելու դեպքում),

2.1.4.3 իրականացված Միջոցառումները չեն համապատասխանում Ծրագրով սահմանված պահանջներին,

2.1.5 Պայմանագիրն օրենքով կամ Պայմանագրով նախատեսված հիմքերով լուծելու դեպքում պահանջելու իրեն հանձնել անավարտ Միջոցառումների արդյունքները:

2.2 Կազմակերպությունն իրավունք ունի՝

2.2.1 Ակադեմիայի կողմից գումարները չվճարվելու դեպքում միակողմանի լուծելու Պայմանագիրը և պահանջելու հատուցել իրեն պատճառված վնասները,

2.2.2 Ծրագրի կատարման համար, օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, ներգրավելու երրորդ անձանց,

2.2.3 Ակադեմիայի գրավոր համաձայնությամբ այլ կազմակերպություններին հանձնել կատարված աշխատանքների արդյունքները:

2.3 Ակադեմիան պարտավոր է՝

2.3.1 Ծրագրով նախատեսված դեպքերում աջակցել Կազմակերպությանը,

2.3.2 ընդունել համապատասխան որոշում՝ իրականացված Միջոցառումների մասին ներկայացված տարեկան հաշվետվության վերաբերյալ,

2.4 Կազմակերպությունը պարտավոր է՝

2.4.1 Ծրագիրը կատարել անձամբ,

2.4.2 Ծրագիրը կատարել առաջադրանքին համապատասխան և դրա արդյունքը Ակադեմիա հանձնել սահմանված ժամկետում,

2.4.3 Պայմանագրով նախատեսված ֆինանսական միջոցներն օգտագործել Ծրագրով և Պայմանագրով սահմանված նպատակներով ու չափաքանակներով,

2.4.4 կատարել Ակադեմիայի կողմից բացահայտված թերությունների վերացման նպատակով տրված ցուցումները,

2.4.5 աշխատանքի ակնկալվող արդյունքի ստացման անհնարինության հայտնաբերման կամ աշխատանքը շարունակելու աննպատակահարմարության մասին եռօրյա ժամկետում տեղեկացնել Ակադեմիա,

2.4.6 Ակադեմիա ներկայացնել հաշվետու ժամանակաշրջանում Պայմանագրի շրջանակներում վճարման գումարի չափի վերաբերյալ հայտ (այսուհետ՝ Հայտ)՝ մինչև հաշվետու ամսվան հաջորդող ամսի 10-ը: Հայտում նշվում է Պայմանագրի շրջանակներում Կազմակերպության կողմից ծրագրի իրականացման ենթակա գործառույթների գծով ձեռք բերված քանակական ու որակական ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկություններ և դրանց հիման վրա հաշվարկված գումարի չափի մասին մանրամասն հաշվարկներ,

2.4.7 Պայմանագրի նախահաշվում ֆինանսական ցուցանիշներից շեղումների դեպքում Ակադեմիա ներկայացնել հիմնավորում,

2.4.8 իրականացնել Ծրագրի շրջանակներում Ակադեմիայի կողմից տրամադրված գումարների՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված հաշվապահական հաշվառում,

2.4.9 Ծրագրի ավարտից հետո Ակադեմիա ներկայացնել միջոցառումների իրականացման մասին տարեկան հաշվետվություն՝ դրան կցելով գիտական ծրագրի հաշվետվության հանձնման-ընդունման արձանագրություն,

2.4.10 Պայմանագրի գործողության ընթացքում ապահովել Ծրագրի իրականացմանը վերաբերող փաստաթղթերին ծանոթանալու Ակադեմիայի հնարավորությունը,

2.4.11 Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ ապրանքները, աշխատանքները և ծառայությունները ձեռք բերել «Գնումների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով՝ պետության կարիքների համար կատարվող գնումների կանոններին համապատասխան,

2.4.12 Պայմանագրով նախատեսված միջոցառումների իրականացման արդյունքում առաջացած տնտեսումները/խնայողությունները վերադարձնել Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե՝ ոչ ուշ, քան մինչև 2024 թվականի դեկտեմբերի 20-ը:

3. Ծրագրի ֆինանսավորման չափը

Ծրագրի ֆինանսավորման չափը կազմում է 280 911 560 ՀՀ դրամ:

4. Մշտադիտարկում

4.1 Ակադեմիան ցանկացած ժամանակ կարող է իրականացնել մշտադիտարկում՝ ուսումնասիրելով Ծրագրին առնչվող փաստաթղթեր և նյութեր:

4.2 Մշտադիտարկումն իրականացվում է համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 20.05.2020 թվականի N 638-Ա/2 հրամանով հաստատված «Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի ֆինանսավորմամբ իրականացվող գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ծրագրերի և թեմաների մշտադիտարկման կարգի»:

5. Վճարման կարգը և ժամկետները

5.1 Ակադեմիան Կազմակերպությանը վճարումները կատարում է Հայտն ընդունելու օրվան հաջորդող 20 աշխատանքային օրվա ընթացքում, եթե Ծրագրով սահմանված չեն վճարումների կատարման այլ կարգ և ժամկետներ:

5.2 Ակադեմիան Պայմանագրի գինը վճարում է Պայմանագրում նշված Կազմակերպության հաշվարկային հաշվին փոխանցելու միջոցով, որն ըստ եռամսյակների բաշխվում է հետևյալ կերպ. բյուջետային տարվա 1-ին եռամսյակում՝ 20 տոկոս, 2-րդ եռամսյակում՝ 25 տոկոս, 3-րդ եռամսյակում՝ 25 տոկոս, 4-րդ եռամսյակում՝ 30 տոկոս:

6. Կողմերի պատասխանատվությունը

Կողմերը Պայմանագրով սահմանված պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար կրում են պատասխանատվություն՝ ՀՀ գործող օրենսդրությանը համապատասխան:

7. Պայմանագրի գործողության ժամկետը

Պայմանագիրն ուժի մեջ է մտնում Կողմերի ստորագրման պահից և գործում է մինչև Կողմերի ստանձնած պարտավորությունների՝ ամբողջ ծավալով կատարումը:

8. Անհաղթահարելի ուժի ազդեցությունը (ՖՈՐՍ-ՄԱԺՈՐ)

Պայմանագրով նախատեսված պարտավորություններն ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն չկատարելու համար Կողմերն ազատվում են պատասխանատվությունից, եթե դա եղել է անհաղթահարելի ուժի ազդեցության հետևանքով, որը ծագել է Պայմանագիրը կնքելուց հետո, և որը Կողմերը չէին կարող կանխատեսել կամ կանխարգելել: Այդպիսի իրավիճակներն են երկրաշարժը, ջրհեղեղը, հրդեհը, պատերազմը, ռազմական և արտակարգ դրության հայտարարումը, քաղաքական հուզումները, գործադուլները, հաղորդակցության միջոցների աշխատանքի դադարեցումը, պետական մարմինների ակտերը և այլն, որոնք անհնարին են դարձնում Պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունների կատարումը: Եթե անհաղթահարելի ուժի ազդեցությունը շարունակվում է 3 ամսից ավելի, ապա Կողմերից յուրաքանչյուրն իրավունք ունի լուծելու Պայմանագիրը՝ դրա մասին նախապես տեղյակ պահելով մյուս կողմին:

9. Եզրափակիչ դրույթներ

9.1 Պայմանագրում կատարվող փոփոխությունները կամ լրացումներն իրավաբանական ուժ ունեն, եթե կազմված են գրավոր և ստորագրված են Կողմերի կողմից:

9.2 Պայմանագիրը կնքվում է երկու օրինակով, որոնք ունեն հավասար իրավաբանական ուժ: Յուրաքանչյուր կողմին տրվում է Պայմանագրի մեկ օրինակ: Պայմանագրի անբաժանելի մասն է Կազմակերպության կողմից Ակադեմիա ներկայացված Ծրագրի հայտը:

9.3 Պայմանագրով չնախատեսված հարաբերությունները կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ:

10. Կողմերի հասցեները, բանկային վավերապայմանները և ստորագրությունները

Ակադեմիա

Կազմակերպություն

ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիա

ՀՀ ԳԱԱ «Վ.Համբարձումյանի անվ. Բյուրականի
աստղադիտարան» ՊՈԱԿ

ք. Երևան, Մ. Բաղրամյան 24
Հ/հ՝ 900011024115
ՀՎՀՀ՝ 00005673
ՀՀ ՖՆ կենտրոնական գանձապետարան

0213, ՀՀ, Արագածոտնի մարզ, գ. Բյուրական
Հ/հ՝ 900448000381
ՀՎՀՀ՝ 05000608
ՀՀ ՖՆ գործառնական վարչություն

Նախագահ՝

(ստորագրություն)

ԱՇՈՏ ՍԵՐՈԲԻ ԱՍՂՅԱՆ

Կ. Տ.

Կազմակերպության տնօրեն՝

(ստորագրություն)

Արեգ Մարտինի Միրայեյան

Ծրագրի գիտական ղեկավար՝

(ստորագրություն)

Միրայեյան Արեգ Մարտինի

**ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԳՆԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅԱՆ**

Մենք՝ ներքոստորագրյալներս, Ակադեմիայի նախագահ Աշոտ Սերոբի Սաղյանը և Կազմակերպության տնօրեն Արեգ Մարտիրոսի Միրայեղյանը, վկայում ենք, որ Կողմերը համաձայնություն են ձեռք բերել 29 հունվարի 2024թ. N 1-2/24-NH/BAO պայմանագրով աշխատանքի գնի վերաբերյալ՝ 280 911 560 ՀՀ դրամ գումարի չափով:

Սույն արձանագրությունը հիմք է Կողմերի միջև փոխադարձ հաշվարկների և վճարումների համար:

Ակադեմիա

Նախագահ՝

(ստորագրություն)

ԱՇՈՏ ՍԵՐՈԲԻ ՍԱՂՅԱՆ

Կազմակերպություն

տնօրեն՝

(ստորագրություն)

Արեգ Մարտիրոսի Միրայեղյան

ԱՆԿԱԼՎՈՂ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ
«ՀՀ ԳԱԱ «Վ. Համբարձումյանի անվան Բյուրականի աստղադիտարան» ՊՈԱԿ-ի
պահպանում» ծրագրի

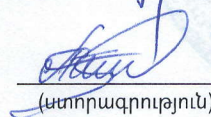
Անկալվող արդյունք	Քանակ
ԱԳ (ազդեցության գործակից) ունեցող պարբերականներում հոդվածներ՝ ըստ «Institute for Scientific Information (ISI JCR)»-ի տվյալների՝	15
ԱԳ չունեցող, բայց Scopus գիտատեղեկատվական շտեմարանում ներառված պարբերականներում հոդվածներ՝	10
ՀՀ ԲՈԿ ցանկում ներառված պարբերականներում հոդվածներ՝	20
Այլ պարբերականներում հոդվածներ/հոդված ժողովածուի մեջ՝	5
Book Citation Index հրատարակիչների ցանկում ներառված հրատարակչություններում հրատարակված մենագրություններ, գրքեր, հոդվածներ՝	0
Գրքեր, մենագրություններ՝	3
Գիտաժողովի նյութեր՝	20
Արտոնագրեր՝	0

Կազմակերպության տնօրեն՝

(ստորագրություն)

Արեգ Մարտինի Միրայելյան

Կազմակերպության գիտքարտուղար՝

(ստորագրություն)

Համբարձումյան Լիանա Աշոտի

Վ. Տ.

ՆԱԽԱՀԱՇԻՎ

«ՀՀ ԳԱԱ «Վ. Համբարձումյանի անվան Բյուրականի աստղադիտարան» ՊՈԱԿ-ի
 պահպանում» ծրագրի

ՀՀ դրամ

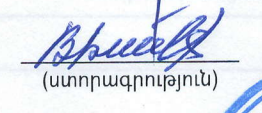
Հ/հ	Հոդվածի անվանումը	Ֆինանսավորման չափը	այդ թվում՝			
			1-ին եռամսյակ (20%)	2-րդ եռամսյակ (25%)	3-րդ եռամսյակ (25%)	4-րդ եռամսյակ (30%)
1.	աշխատավարձ՝ ներառյալ եկամտային հարկը	210 270 000	42 054 000	52 567 500	52 567 500	63 081 000
2.	տնտեսական ծախսեր՝	27 000 000	5 400 000	6 750 000	6 750 000	8 100 000
3.	այլ ծախսեր՝	43 641 560	8 728 312	10 910 390	10 910 390	13 092 468
Ընդամենը՝		280 911 560	56 182 312	70 227 890	70 227 890	84 273 468

Կազմակերպության տնօրեն՝

 (ստորագրություն)

Արեգ Մարտինի Միրայեյան

Կազմակերպության գլխավոր հաշվապահ՝

 (ստորագրություն)

Վանյա Ստեփանյի Բաղայան

ՆԱԽԱՀԱՇՎԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՎ ԱՅԼ ԾԱԽՍԵՐ

«՝ դրամ

Հ/հ	Ծախսերի անվանումը	Ֆինանսավորման ծավալը
	Կոմունալ ծառայություններ, այդ թվում՝	27 000 000
1.	էլեկտրաէներգիայի ծառայություն	10 150 902
2.	գազի ծառայություն	5 728 043
3.	ջրամատակարարման ծառայություն	0
4.	կապի ծառայություն	1 710 355
5.	աղբահանություն	405 000
6.	տրանսպորտ	9 005 700
	Այլ ծախսեր, այդ թվում՝	43 641 560
1.	սարքեր և սարքավորումներ	12 491 000
2.	նյութեր	5 270 000
3.	գործուղումներ	2 500 000
4.	գիտական միջոցառումների կազմակերպում	2 710 000
5.	հրատարակման ծախսեր	1 235 720
6.	պարգևավճարների ֆոնդ	18 159 800
7.	այլ	1 275 040

Կազմակերպության տնօրեն՝

 (ստորագրություն)

Արեգ Մարտինի Միրայելյան

Կազմակերպության գլխավոր հաշվապահ՝

 (ստորագրություն)

Վանյա Ստեփանյի Բաղայան

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐՈՂՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
«ՀՀ ԳԱԱ «Վ. Համբարձումյանի անվան Բյուրականի աստղադիտարան» ՊՈԱԿ-ի
պահպանում» ծրագրի

- A - ամսական աշխատավարձ (ներառյալ հարկերը և այլ պարտադիր վճարները) D - աշխատաժամանակի շաբաթական տևողություն (ժամ)
- B - ամիսների քանակ E - գումարային
- C - աշխատաժամանակի ռեժիմ

ՀՀ դրամ

ազգանուն անուն հայրանուն	պաշտոն	A	B	C	D	E
Վարչասպասարկող անձնակազմ						
Միքայելյան Արեգ Մարտինի	տնօրեն	575 000	12	հիմնական	40	6 900 000
Համբարձումյան Լիանա Աշոտի	գիտական քարտուղար	350 000	12	հիմնական	40	4 200 000
Դանիելյան Հակոբ Սանասարի	տնօրենի ընդհանուր հարցերով խորհրդական	125 000	12	համատեղություն	20	1 500 000
Զոհրաբյան Մայրանուշ Հայկի	անձնակազմի կառավարման բաժնի վարիչ	250 000	12	հիմնական	40	3 000 000
Ավագյան Աննա Արմենի	անձնակազմի կառավարման բաժնի վարիչի օգնական	70 000	12	հիմնական	20	840 000
Բադալյան Վանյա Սերյոժայի	գլխավոր հաշվապահ	250 000	12	հիմնական	40	3 000 000
Գասպարյան Գայանե Գրիշայի	ավագ հաշվապահ	200 000	12	հիմնական	40	2 400 000
Գևորգյան Սյուզաննա Ստեփանի	հաշվապահ / գանձապահ	160 000	12	հիմնական	40	1 920 000
Պարոնյան Գուրգեն Մելիսակի	բաժնի ղեկավար	100 000	12	ներքին համատեղություն	20	1 200 000
Գաբրիելյան Վազգեն Վահեի	ավագ ինժեներ-հետազոտող	39 000	12	համատեղություն	10	468 000
Գրավե Ալեքսեյ Նիկոլայի	ավագ ճարտարագետ	156 000	12	հիմնական	40	1 872 000
Մկրտչյան Արտյոմ Արմենի	ճարտարագետ	60 000	12	համատեղություն	20	720 000
Միքայելյան Գոռ Արեգի	բաժնի ղեկավար	150 000	12	ներքին համատեղություն	30	1 800 000
Մելքումյան Հասմիկ Անուշվանի	համակարգչային ցանցի ադմինիստրատոր	35 000	12	հիմնական	10	420 000
Անդրեասյան Դերենիկ Հարությունի	համակարգչային ինժեներ	65 000	12	ներքին համատեղություն	20	780 000
Անդրեասյան Արշալույս Հարությունի	համակարգչային ինժեներ	90 000	12	հիմնական	30	1 080 000
Հարությունյան Վարսիկ Լևոնի	գրադարանի վարիչ	35 000	12	ներքին համատեղություն	10	420 000
Շահբազյան Գարունիկ Մնացականի	գրադարանավարուհի	60 000	12	հիմնական	20	720 000
Բալեյան Գայանե Դերենիկի	բաժնի ղեկավար	165 000	12	հիմնական	30	1 980 000
Ասրյան Մելինե Արմենի	մամուլի քարտուղար, թարգմանիչ	80 000	12	հիմնական	20	960 000
	միջոցառումների և			հիմնական		

Դավթյան Անի Խաչատուրի	Նախագծերի համակարգող	160 000	12		40	1 920 000
Դարբինյան Լիլիթ Սիմոնի	սոցիալական ցանցերի էջերի պատասխանատու, հանրային ծրագրերի համակարգող	75 000	12	համատեղություն	20	900 000
Հարությունյան Վարսիկ Լևոնի	այցելությունների համակարգող	160 000	12	հիմնական	40	1 920 000
Սուքիասյան Անուշ Ճարպիկի	ՎՃ Համբարձումյանի տուն-թանգարանի ֆոնդապահ	120 000	12	հիմնական	40	1 440 000
Փիլիպոսյան Փիրուզա Գագիկի	ՎՃ Համբարձումյանի տուն-թանգարանի այցելավար	120 000	12	հիմնական	40	1 440 000
Հովհաննիսյան Ռուզաննա Սերյոժայի	կոնֆերանս-դահլիճի և ճաշարանի պատասխանատու	75 000	12	հիմնական	30	900 000
Ալեքսանյան Արսեն Միշայի	հյուրատան պատասխանատու	70 000	12	ներքին համատեղություն	20	840 000
Հարությունյան Սյուզաննա Լևոնի	բուժքույր	60 000	12	հիմնական	20	720 000
Սարգսյան Հենրիկ Երեմի	առաջատար ինժեներ, 1մ աստղադիտակի պատասխանատու	180 000	12	հիմնական	40	2 160 000
Թորոսյան Նոնա Գագիկի	այցելավար	55 000	12	հիմնական	20	660 000
Բալեյան Գայանե Դերենիկի	կրթական ծրագրեր համակարգող	37 500	12	ներքին համատեղություն	10	450 000
Դատումյան Հենրիկ Մկրտչի	ինժեներ էլեկտրիկ	117 000	12	հիմնական	30	1 404 000
Խաչատրյան Արմեն Գնեկի	ավագ ինժեներ-մեխանիկ	156 000	12	հիմնական	40	1 872 000
Պետրոսյան Աշոտ Աղվանի	գլխավոր ինժեներ, ինժեներատեխնիկական անձնակազմի ղեկավար	240 000	12	հիմնական	40	2 880 000
Ռոստոմյան Ռուբիկ Յուրիի	ավագ էլեկտրիկ	140 000	12	հիմնական	40	1 680 000
Գրիգորյան Սամվել Վարդգեսի	ավագ տեխնիկ	27 500	12	ներքին համատեղություն	10	330 000
Հովհաննիսյան Էդգար Հովիկի	ավագ տեխնիկ	140 000	12	հիմնական	40	1 680 000
Մովսիսյան Գագիկ Մուշեղի	ֆրեզերող-մետաղամշակող	26 000	12	հիմնական	10	312 000
Մովսիսյան Մարատ Մուշեղի	խառատ-մետաղամշակող	26 000	12	հիմնական	10	312 000
Սարգսյան Կարեն Հենրիկի	լաբորանտ	50 000	12	հիմնական	20	600 000
Ալեքսանյան Միշա Օսիկի	տնտեսական մասի ղեկավար	240 000	12	հիմնական	40	2 880 000
Ալեքսանյան Արսեն Միշայի	պահակապետ	120 000	12	հիմնական	30	1 440 000
Առաքելյան Լիաննա Հրաչյայի	պահեստապետ	90 000	12	հիմնական	30	1 080 000
Խաչատրյան Աշոտ Ալեքսանի	վարորդ-մեխանիկ	150 000	12	հիմնական	40	1 800 000
Հարությունյան Ալբերտ Հայկազի	վարորդ	130 000	12	հիմնական	40	1 560 000
Գասպարյան Արամ Սոսի	սանտեխնիկ	110 000	12	հիմնական	40	1 320 000
Դավթյան Միեր Խաչատուրի	հյուան	105 000	12	հիմնական	40	1 260 000
Առաքելյան Վաչագան Արշալույսի	այգեպան-բանվոր	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Վարդանյան Գևորգ Արմենի	այգեպան-բանվոր	52 000	12	հիմնական	20	624 000
Խաչատրյան Սուրեն Անդրանիկի	այգեպան-բանվոր / վարորդ	104 000	12	հիմնական	40	1 248 000
Հովհաննիսյան Մասիս Գագիկի	բանվոր	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000

Մկրտչյան Հովիկ Սամվելի	բանվոր	104 000	12	հիմնական	40	1 248 000
Առաքելյան Էդգար Հրաչյայի	պահակ	104 000	12	հիմնական	40	1 248 000
Բավոյան Պողոս Մանուկի	պահակ	104 000	12	հիմնական	40	1 248 000
Խաչատրյան Գագիկ Սամվելի	պահակ	104 000	12	հիմնական	40	1 248 000
Շահբազյան Հրայր Մնացականի	պահակ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Առաքելյան Հրաչյա Ամատունու	պահակ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Թադևոսյան Արտակ Սուրենի	պահակ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Խաչատրյան Արթուր Գրիգորի	պահակ	104 000	12	հիմնական	40	1 248 000
Մկրտչյան Հարություն Վարդգեսի	պահակ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Գևորգյան Գևորգ Համլետի	պահակ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Թադևոսյան Սերժիկ Արամայիսի	պահակ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Հովհաննիսյան Կառլեն Ժորայի	պահակ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Սարգսյան Աշոտ Վաղարշակի	պահակ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Ալեքսանյան Ժիրայր Օնիկի	պահակ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Խաչատրյան Հովհաննես Աշոտի	պահակ	104 000	12	հիմնական	40	1 248 000
Հարությունյան Լևոն Սերժի	պահակ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Ռոստոմյան Արման Ռուբիկի	պահակ	104 000	12	հիմնական	40	1 248 000
Նազարյան Գնել Ռազմիկի	ՍՅՊետերբուրգի կայանի պահակ	50 000	12	հիմնական	20	600 000
Մկրտչյան Սամվել Սարիբեկի	պահակ	75 000	12	հիմնական	30	900 000
Մկրտչյան Հրաչյա Գերասիմի	պահակ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Հակոբյան Անգին Սեդրակի	հավաքարար	105 000	12	հիմնական	40	1 260 000
Հարությունյան Ռուզաննա Համլետի	հավաքարար	78 000	12	հիմնական	30	936 000
Սահակյան Էվելինա Զալիբեկի	հավաքարար	75 000	12	հիմնական	30	900 000
Գևորգյան Հեղինե Գևորգի	հավաքարար	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Մանուկյան Կարինե Ռոբերտի	հյուրանոցի հավաքարար	52 000	12	հիմնական	20	624 000
Հարությունյան Սիրվարդ Սերյոժայի	Սարավանդի հավաքարար	75 000	12	հիմնական	30	900 000
Գևորգյան Սյուզաննա Ստեփանի	գնումներ համակարգող	37 500	12	ներքին համատեղություն	10	450 000
Գրիգորյան Սամվել Վարդգեսի	էլեկտրիկ-մեխանիկ	120 000	12	ներքին համատեղություն	40	1 440 000

Գիտական անձնակազմ

**Բաժին
Աստղագիտական շրջահայություններ**

Գիզոյան Կամո Սերյոժայի	Ավագ գիտաշխատող	300 000	12	հիմնական	40	3 600 000
Աբրահամյան Հայկ Վուրդյայի	Գիտաշխատող	230 000	12	հիմնական	40	2 760 000
Կոստանդյան Գայանե Ռազմիկի	Գիտաշխատող	230 000	12	հիմնական	40	2 760 000
Պարոնյան Գուրգեն Մեխակի	Գիտաշխատող	115 000	12	հիմնական	20	1 380 000
Միքայելյան Գոռ Արեգի	Գիտաշխատող	115 000	12	հիմնական	20	1 380 000
Գիզոյան Կարեն Կամոյի	Կրտսեր գիտաշխատող	180 000	12	հիմնական	40	2 160 000

Աննա Գասպարյան Արթուր	Կրտսեր գիտաշխատող	180 000	12	հիմնական	40	2 160 000
Մկրտչյան Վարդուհի Խորենի	Ավագ լաբորանտ	117 000	12	հիմնական	30	1 404 000
Բաժին Անկայուն երևույթներ						
Հարությունյան Հայկ Ավագի	Առաջատար գիտաշխատող	420 000	12	հիմնական	40	5 040 000
Նիկողոսյան Ելենա Համլետի	Առաջատար գիտաշխատող	420 000	12	հիմնական	40	5 040 000
Ղազարյան Սաթենիկ Անդրանիկի	Գիտաշխատող	230 000	12	հիմնական	40	2 760 000
Ագատյան Նաիրա Մուշեղի	Գիտաշխատող	230 000	12	հիմնական	40	2 760 000
Անդրեասյան Դերենիկ Հարությունի	Կրտսեր գիտաշխատող	90 000	12	հիմնական	20	1 080 000
Բաժին Երիտասարդ աստղային օբյեկտներ						
Մաղաքյան Տիգրան Յուրիի	Գլխավոր գիտաշխատող	500 000	12	հիմնական	40	6 000 000
Մովսիսյան Տիգրան Հակոբի	Առաջատար գիտաշխատող	420 000	12	հիմնական	40	5 040 000
Անդրեասյան Հասմիկ Ռուբենի	Գիտաշխատող	230 000	12	հիմնական	40	2 760 000
Բաժին Աստղաքիմիա, աստղակենսաբանություն և արտարեգակնային մոլորակներ						
Եղիկյան Արարատ Գևորգի	Առաջատար գիտաշխատող	420 000	12	հիմնական	40	5 040 000
Սամսոնյան Անահիտ Լյովայի	Կրտսեր գիտաշխատող	180 000	12	հիմնական	40	2 160 000
Հակոբյան Արմեն Վազգենի	Կրտսեր գիտաշխատող	45 000	12	հիմնական	10	540 000
Շամյար Սամա Ալի	Ավագ լաբորանտ	39 000	12	համատեղություն	10	468 000
Բաժին Ակտիվ գալակտիկաներ						
Անդրեասյան Ռուբեն Ռաֆիկի	Առաջատար գիտաշխատող	420 000	12	հիմնական	40	5 040 000
Հակոբյան Սուսաննա Ավետիսի	Ավագ գիտաշխատող	300 000	12	հիմնական	40	3 600 000
Մահտեսյան Աբրահամ Պողոսի	Ավագ գիտաշխատող	300 000	12	հիմնական	40	3 600 000
Սուքիասյան Անդրանիկ Գևորգի	Կրտսեր գիտաշխատող	180 000	12	հիմնական	40	2 160 000
Բաժին Տեսական աստղաֆիզիկա						
Նիկողոսյան Արթուր Գարեգինի	Գլխավոր գիտաշխատող	500 000	12	հիմնական	40	6 000 000
Հակոբյան Աշոտ Աղաբեկի	Ավագ գիտաշխատող	300 000	12	հիմնական	40	3 600 000
Բաժին Բարձր էներգիաների աստղաֆիզիկա						
Տեր-Ղազարյան Գագիկ	Գլխավոր գիտաշխատող	500 000	12	հիմնական	40	6 000 000
Պիկիչյան Հովհաննես Վահրամի	Ավագ գիտաշխատող	300 000	12	հիմնական	40	3 600 000
Բաժին Տիեզերական կոմպակտ օբյեկտներ և ռելատիվիստական գրավիտացիա						
Հարությունյան Արուս Սլավիկի	Ավագ գիտաշխատող	300 000	12	հիմնական	40	3 600 000
Բաղդասարյան Դանիել Սուրենի	Գիտաշխատող	57 500	12	համատեղություն	10	690 000
Բաժին Պատմամշակութային աստղագիտություն						
Մալխասյան Հայկ Անդրանիկի	Գիտաշխատող	230 000	12	հիմնական	40	2 760 000

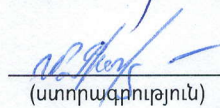
Դավթյան Արմեն Արգամի	Գիտաշխատող	57 500	12	համատեղություն	10	690 000
Ֆարմանյան Սոնա Վարդանի	Կրտսեր գիտաշխատող	90 000	12	համատեղություն	20	1 080 000
Բաժին Գիտական խորհրդատուներ						
Պարսամյան Էլմա Սուրենի	Ղեկավար	350 000	12	հիմնական	40	4 200 000
Լաբորատորիա Դիտողական աստղագիտություն						
Պարոնյան Գուրգեն Մեխակի	Ղեկավար	0	12	ներքին համատեղություն	20	0
Գաբրիելյան Վազգեն Վահեյի	Ավագ ճարտարագետ	0	12	ներքին համատեղություն	10	0
Գրավե Ալեկսեյ Նիկոլայի	Ավագ ճարտարագետ	0	12	հիմնական	40	0
Լաբորատորիա Աստղահինֆորմատիկա						
Միքայելյան Գոռ Արեգի	Ղեկավար	0	12	ներքին համատեղություն	30	0
Անդրեասյան Դերենիկ Հարությունի	Ճարտարագետ	0	12	ներքին համատեղություն	20	0
Աշխատավարձային ֆոնդի մնացորդ՝						0
Ընդհանուր գումար՝						210 270 000

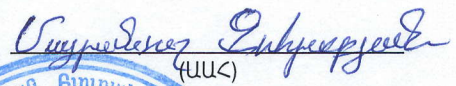
Կազմակերպության տնօրեն՝

(ստորագրություն)

Արեգ Մարտինի Միքայելյան

Կազմակերպության անձնակազմի կառավարման
ստորաբաժանման ղեկավար՝

(ստորագրություն)

(ԱԱՀ)

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ

Անկայուն երևույթների դերը տիեզերական օբյեկտների էվոլյուցիայում ծրագրի
(ծրագրի անվանումը)

1. Աշխատանքի կատարման հիմքը՝ Հայաստանի Հանրապետության 2024 թվականի պետական բյուջե:
2. Աշխատանքի նպատակը (1 պարբերություն): Տիեզերական մարմինների, նրանց հետ կապված երևույթների շարունակական ուսումնասիրությունների միջոցով բացահայտվում են նոր առանձնահատկություններ և օրինաչափություններ՝ ստանալով Տիեզերքի էվոլյուցիայի վերաբերյալ առավել խորացված պատկերացում: Աշխատանքի նպատակն է աստղաֆիզիկական դիտողական, տեսական և վիճակագրական հետազոտությունների միջոցով բացահայտել Տիեզերքի, այն է՝ տիեզերական երևույթների և տիեզերական մարմինների մի շարք առանձնահատկություններ: Աստղաֆիզիկական որպես հետազոտությունների բնագավառ հիմնվում է դիտումների արդյունքների վրա, բոլոր տեսական մոդելները և եզրակացությունները վերջին հաշվով ստուգվում, հաստատվում կամ մերժվում են միայն դիտման արդյունքների հետ համեմատելու միջոցով: Դա իր հերթին շատ խիստ պահանջներ է առաջադրում դիտումների իրականացման պայմանների վրա: Ակնհայտ է, որ առավել խոր եզրահանգումները պահանջում են ինչպես դիտողական սարքավորումների ճշտության աճ ու դիտման տիրույթների ընդլայնում, այնպես էլ քննարկվող խնդիրների ավելի խոր հետազոտություն: Մեծ ծավալի տեղեկատվությունը պահանջում է դրա մշակման և օրինաչափություններ ներկայացնող մասի մանրակրկիտ գիտական հետազոտությունների իրականացման համար: Էլեկտրամագնիսական ալիքների սպեկտրի բոլոր տիրույթներում տեղեկատվություն է ստացվում տիեզերական օբյեկտներում տեղի ունեցող անկայունության դրսևորումների վերաբերյալ: Անկայունության այդ դրսևորումները, ըստ էության, հիմնական դերն են կատարում այդ օբյեկտների էվոլյուցիայի հետ կապված գործընթացներում: Սույն ծրագրի շրջանակներում ուսումնասիրվում են վերոհիշյալ երևույթներն ու դրանց ազդեցությունը էվոլյուցիոն գործընթացների վրա:
3. Աշխատանքին ներկայացվող հիմնական պահանջները (մինչև 1 էջ): Աշխատանքին ներկայացվող հիմնական պահանջն է ժամանակակից մակարդակով իրականացնել գիտական թեմատիկայի շրջանակներում դրված խնդիրները՝ տիեզերական անկայուն երևույթների ուսումնասիրությունը և ստանալ միջազգային մակարդակի գիտական արդյունքներ: Աստղաֆիզիկական գիտական տեղեկատվության հիմնական աղբյուրը դիտումներն են, որոնք կատարվում են էլեկտրամագնիսական ալիքների հնարավոր բոլոր

տիրույթներում (այսպես կոչված՝ բազմալիքային աստղագիտություն) և տեղեկատվության այլ կրիչներով (տիեզերական մասնիկներ, նեյտրինոներ, գրավիտացիոն ալիքներ, այսպես կոչված՝ բազմասուրհանդակ աստղագիտություն, որը ներառում է նաև բազմալիքայինը): Ինչ վերաբերում է առաջնային գիտելիքին, ապա այդպիսիք են հադիսանում դիտումների արդյունքները: Դիտումների արդյունքները կիրառվում են Տիեզերքում տեղի ունեցող ֆիզիկական երևույթներում ծածկագրված օրինաչափություններն ի հայտ բերելու և դրանք մանրամասնորեն ուսումնասիրելու նպատակներին: Խնդիրներն իրենց էությամբ բավականին բարդ են և էապես կախված են դիտողական տվյալների հավաստիության մակարդակից: Այդ իսկ պատճառով անհրաժեշտություն է առաջանում օգտագործել առավել խոշոր աստղադիտակներով և ժամանակակից լուսաընդունիչներով ու մեթոդներով ստացվող տվյալները: Բյուրականի աստղադիտարանը տնօրինում է միջազգային սանդղակով միջին չափի գործիքների, որոնցից ՁՏՍՍ-2.6 աստղադիտակի արդիականացումը հիմնականում իրականացվել է 2014 թվականին և տարեցտարի շարունակվում է: Այսօր այդ գործիքը աշխատանքային վիճակում է, և իրականացվում են կանոնավոր դիտումներ: Միաժամանակ, քսանամյա անգործունեությունից հետո, 2015թ.-ից վերաշահագործվում է նաև Շմիդտի դասի 1 մետրանոց աստղադիտակը: Այդ աստղադիտակները բարձրակարգ արդյունքներ կարող են տալ օբյեկտների որոշակի դասի և որոշակի խնդիրների լուծման համար: Այդ իսկ պատճառով խիստ անհրաժեշտություն է առաջանում օգտագործել նաև ժամանակակից այլ աստղադիտակներ (թե՛ ցամաքային, թե՛ տիեզերական) կամ նրանցով այլ նպատակներով ստացված արդյունքներ, որոնք պահվում են դիտողական տվյալների պահոցներում: Նման մոտեցում անհրաժեշտ է, որպեսզի ապահովվի ժամանակակից հիմնարար գիտությանն առաջադրվող պահանջների իրականացումը, այն է, հրատարակվող արդյունքները պետք է ունենան հավաստիության բարձր մակարդակ և լինեն ստուգելի: Որպես սեփական դիտողական նյութի որակի բարձրացման միջոց շարունակվում է առաջնային պահանջների թվում մնալ դիտողական գործիքների արդիականացման, դրանք ժամանակակից լուսաընդունիչներով զինելու խնդիրը: Այդ իսկ պատճառով, բացի զուտ գիտական աշխատանքից, որը հետապնդում է հիմնարար արդյունքների ստացում, խիստ պահանջ է դրվում նաև դիտողական տեղեկատվության ստացման սեփական միջոցների արդիականացումն ապահովելու ուղղությամբ:

4. **Աշխատանքի բովանդակությունը** (մինչև 3 էջ): Ժամանակակից պատկերացումների համաձայն, դիտվող Տիեզերքի զանգված-էներգիայի 68.3%-ը կազմում է նրա ընդարձակման արագացումն ապահովող մութ էներգիան, 26.8%-ը՝ մութ զանգվածը և ընդամենը 4.9%-ը՝ բարիոնային նյութը (դիտվող սովորական նյութը): Բարիոնային նյութի առավել կարևոր առանձնահատկություններից մեկն այն է, որ այն հիերարխիկ կառուցվածք ունի բոլոր մակարդակներում: Մեզ համար հետազոտելի այդ նյութի կառուցվածքի հիմքում ընկած են նյութի ատոմական կազմությունը և այդ կազմության մեջ ատոմային միջուկների խիստ

որոշակի և ուրույն հատկությունները: Այստեղ առավել մեծ կարևորություն է ներկայացնում այն, որ այդ նյութը հատկություն ունի ստեղծել զանազան օբյեկտներ, որոնք իրենց հերթին մտնում են հիերարխիայի ավելի բարձր մակարդակի համակարգերի մեջ և այդպես շարունակ: Ըստ որում, բարիոնային ցանկացած օբյեկտում կամ այդ օբյեկտներից կազմված համակարգում զանգվածի խտությունն առավել մեծ է կենտրոնական մասում և նվազում է դեպի եզրերը: Միկրոաշխարհում այդպիսի կառույցներ են հանդիսանում ատոմներն իրենց զանգվածի հիմնական մասը կրող միջուկներով: Տիեզերական օբյեկտների մոդելավորման ժամանակ շատ կարևոր է բարիոնային նյութի այդ հատկության ճշգրիտ հաշվառումը: Այն հանգամանքը, որ միջուկային նյութի ինքնակազմավորման ընթացքում տեղի է ունենում փուլային փոփոխություն և միջուկներում զանգվածի մի մասը վերանում է, ինչն արտահայտվում է զանգվածի դեֆեկտի ձևով և դառնում միջուկների կայունության միակ երաշխիքը, նոր հեռանկարներ է բացում նաև խոշոր ինքնագրավիտացվող օբյեկտների ներքին կառուցվածքի ըմբռնման տեսակետից: Ուստի Տիեզերքի խոշորագույն օբյեկտների առաջացման տեսություններ ստեղծելիս անհրաժեշտ է նկատի առնել, որ նրանց զանգվածի գերակշիռ մասը կուտակված է ատոմային միջուկներում, և որ ատոմային միջուկները կառուցված են զանգվածի դեֆեկտով: Հաջորդ մակարդակը այդ ատոմներից կազմված օբյեկտներն են, որոնք ունեն բավականին լայն սպեկտր, սկսած փոշեհատիկներից ու ավազահատիկներից մինչև աստղեր: Բնականաբար այս մակարդակում առանձնահատուկ հետաքրքրության առարկա են մի կողմից մոլորակներն ու աստղերը, իսկ մյուս կողմից՝ փոշային ու գազային միգամածությունները: Դրանց ձևավորման ու էվոլյուցիայի խնդիրները միշտ էլ եղել են Բյուրականի աստղադիտարանի գլխական հետաքրքրությունների շրջանակներում: Տիեզերքի կառուցվածքի հաջորդ մակարդակի օբյեկտները կազմված են առաջին երկու մակարդակներին պատկանող օբյեկտներից: Դրանք են գալակտիկաներն ու, որոշակի իմաստով՝ աստղակույտերը: Գալակտիկաներն իրենք կազմում են գալակտիկաների խմբեր ու կույտեր, որոնց կազմում կարելի է գտնել նաև ավելի ցածր հիերարխիկ մակարդակների պատկանող օբյեկտներ՝ առանձին աստղեր, ատոմական և մոլեկուլյար գազ:

Սույն ծրագրով որպես հետազոտության հիմնական օբյեկտներ են ընտրված աստղերից մինչև գալակտիկաների կույտեր: Պետք է ուշադրություն դարձնել այն հանգամանքին, որ աստղային և գալակտիկաների մակարդակներում անկայունության դրսևորումներն առավել ակնհայտ են և արձանագրման տեսակետից ավելի դյուրին: Դրանք հիմնականում արտահայտվում են պայթյունների, արտանետումների, արտահոսքերի, շիթերի, կանոնավոր պատկերների խտորումների և այլ տեսքով: Գալակտիկաների կույտերի դեպքում անկայունության դրսևորումները միջնորդավորված են և ավելի դժվար հայտնաբերվող, ուստի պահանջում են ավելի մեծ և՛ վիճակագրական, և՛ տեսական հետազոտություններ:

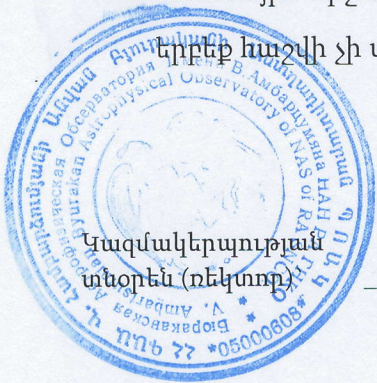
Բյուրականի աստղադիտարանում անկայուն երևույթների ու օբյեկտների ուսումնասիրությունը սկսվել է աստղերի և դրանց համակարգերի անկայունության ուսումնասիրությամբ: Դրանք սկսվել են աստղադիտարանի հիմնադրման առաջին տարիներից՝ դեռևս 1940-ական թթ., և որոշ դեպքերում համաշխարհային աստղաֆիզիկան այդ բնագավառում սկսել է զարգանալ հենց բյուրականյան հետազոտությունների շնորհիվ և այն ուղղություններում, որտեղ Բյուրականում ստացվել են հիմնարար արդյունքներ: Ներկա հետազոտական ծրագրում շարունակվում են աստղային էվոլյուցիայի հատկապես առավել վաղ փուլերի հետազոտությունները, որոնք զուգակցվում են գազային շիթերի առաջացումով, շուրջաստղային միգամածությունների ձևավորմամբ, աստղերի պայծառության մշտական փոփոխականությամբ: Այն հարցը, թե որն է անկայունության և անկայունությունը պայմանավորող ավելցուկային էներգիայի աղբյուրը, ունի չափազանց մեծ կարևորություն, քանի որ դրանից է կախված աստղերի առաջացման և հետագա էվոլյուցիայի մեխանիզմը:

Վերջին տասնամյակների ընթացքում հատկապես տիեզերաբանական տեսակետից կարևոր նշանակություն է ստացել Գերնորերի ուսումնասիրությունը: Ճիշտ է, այս բնագավառն առաջին հերթին զարգանում է վիճակագրական հետազոտությունների ուղղությամբ, ինչը նպատակ ունի վեր հանել աստղային անկայունության ամենախոշոր դրսևորումների առանձնահատկությունները, որոնք կարող են պայմանավորված լինել ինչպես աստղերի ներքին հատկություններով, այնպես էլ արտաքին ֆիզիկական ազդեցությամբ: Այդ իսկ պատճառով հետազոտվում են տարբեր դասերի գալակտիկաներում դրանց ի հայտ գալու օրինաչափությունները:

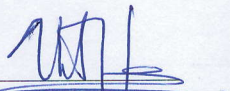
Անկայունության արտահայտման տեսակետից բավականին նման խնդիրներ են առաջանում նաև գալակտիկաներում դիտվող ակտիվ երևույթների ուսումնասիրության և մեկնաբանման հետ կապված: Գալակտիկաների միջուկների ակտիվության վերաբերյալ նորագույն պարադիգմը նույնպես ձևավորվել և վերջնական տեսք է ստացել Բյուրականի աստղադիտարանում: Այսօր աշխարհի հայտնի բոլոր աստղագիտական կենտրոններում այդ հետազոտական ուղղությունը համարվում է առավել խոստումնալից: Չնայած դրան, այդ ուղղությունն իրականում ենթարկվում է նաև զանազան փոփոխությունների, դրանով իսկ հարմարեցվելով ավանդական տիեզերածնության պահանջներին, որոնցով ի սկզբանե ընդունելի չէր այդ գաղափարը: Սկզբունքային տարբերություններից մեկը, եթե չխորանանք մոդելային տարբեր նրբությունների մեջ, այն է, որ բյուրականյան նախնական պարադիգմը ենթադրել և ենթադրում է, որ ակտիվությունը պայմանավորող էներգիայի աղբյուրը գտնվում է տվյալ օբյեկտի ներսում, այնինչ ձևափոխված ավանդական պատկերացումները էներգիայի աղբյուրը տեղափոխում են օբյեկտի սահմաններից դուրս և ըստ էության վերագրում նախնական Մեծ պայթյունին:

Ըստ ժամանակակից պատկերացումների, այդ մեխանիզմը էներգաարտադրության տեսակետից առավել արդյունավետ՝ սև խոռոչների վրա ակրեցիայի (նյութի

ռելատիվիստական անկման) մեխանիզմն է, քանի որ ըստ հաշվարկների էներգիայի է վերածվում ներանկող նյութի 10%-ից ավելին: Սակայն սև խոռոչների գաղափարախոսությունն իրականում հանդիպում է լուրջ դժվարությունների և որոշակի իմաստով ներքին հակասականություն ունի: Սույն հետազոտական ծրագրի ներկա փուլը նախատեսում է նաև այս խնդրի ավելի խորացված հետազոտություն, ելնելով բացառապես ֆիզիկական պատկերացումներից և հաշվի առնելով, որ Տիեզերքում նյութը հանդես է գալիս հիերարխիկական կառուցվածքով, ինչը պետք է հաշվի առնել նման խնդիրների քննարկման դեպքում: Հաշվի է առնվում նաև այն, որ առավել մեծ խտությամբ օբյեկտներում, որոնք ատոմային միջուկներն են, գոյություն ունի երևույթ, որը կոչվում է զանգվածի դեֆեկտ, ինչը երբեք հաշվի չի առնվում գրավիտացիայի հավասարման լուծման ժամանակ:

Կազմակերպության
անօրեն (ռեկտոր)

(ստորագրություն)

(Արեգ Միքայելյան)
(անուն ազգանուն)

Ծրագրի գիտական ղեկավար՝

(ստորագրություն)

(Արեգ Միքայելյան)
(անուն ազգանուն)

ՕՐԱՑՈՒՑԱՅԻՆ ՊԼԱՆ*

Սնկայուն երևույթների դերը տիեզերական օբյեկտների էվոլյուցիայում՝ ծրագրի
 (ծրագրի անվանումը)

h/h	Իրականացվելիք միջոցառման			
	անվանումը	համառոտ բովանդակությունը	կատարման ենթակա գործառույթների նկարագիրը	կատարման ժամկետները
1	Փուլ 1	Աշխատանքի իրականացման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծում և տեղեկատվության հավաքում	Քննարկվող խնդիրների համար անհրաժեշտ գրականության և սեփական տեղեկատվական աղբյուրների նախապատրաստում	31.03.2024
2	Փուլ 2	Առկա տեղեկատվության նախնական մշակում և վերլուծություն	Առաջնային նյութի ձևափոխում աստղաֆիզիկական տեղեկատվության մեծությունների և պարամետրերի	30.06.2024
3	Փուլ 3	Տեսական ընդհանրացումներ, եզրակացություններ և ստացված արդյունքների քննարկում	Արդյունքների ֆիզիկական բնույթի քննարկում, դրանց համեմատություն նման խնդիրների հայտնի լուծումների հետ	30.09.2024
4	Փուլ 4	Արդյունքների ձևակերպում և համապատասխան ընդհանրացումներ	Գիտական հոդվածների և հաշվետվությունների պատրաստում	31.12.2024

Կազմակերպության
 տնօրեն (նկատք)

[Handwritten signature]
 (ստորագրություն)

(Արեգ Միքայելյան)
 (անուն ազգանուն)

Ծրագրի գիտական ղեկավար՝

[Handwritten signature]
 (ստորագրություն)

(Արեգ Միքայելյան)
 (անուն ազգանուն)

* Իրականացվելիք միջոցառումները ներկայացնել եռամսյակային փուլերով: